

Droes, een wolf in schaapskleren

Vaccinatie het overwegen waard

Het stalseizoen komt er weer aan. Paarden staan dicht op elkaar en hebben daardoor een hoger risico op besmetting door ziekteverwekkers zoals virussen en bacteriën. In de laatste categorie valt droes, een vervelende infectieziekte waaraan een paard in het ergste geval kan overlijden. Wat kun je als eigenaar doen en wat is de zin en onzin van het enten tegen droes. We gingen voor de antwoorden op deze vragen te rade bij dierenarts Astrid Bos.

TEKST: GEMMA JANSEN • BEELD: JACOB MELISSEN E.A.

Droes komt voor bij paarden, pony's, ezels en muilieren. De naam droes is afgeleid van het Duitse woord voor klier, drüse. De veroorzaker van droes is een bacterie die *Streptococcus Equi* subsp. *Equi* heet. Besmetting vindt niet of nauwelijks door de lucht plaats zoals bij de meeste virussen, maar voornamelijk door direct of indirect contact. Met name de pus en de pussige neusuitvloeiing vormen hierbij het grootste risico. Dit kan voor directe besmetting zorgen van paard tot paard, of voor indirecte besmetting middels overdracht via de mens of andere zaken. Denk hierbij aan drink- of voerbakken waarmee het zieke paard in contact is geweest en waaruit vervolgens een gezond paard drinkt of eet. Daarom is het van belang om altijd je eigen borstels, tuigage, emmers en voerbakken te gebruiken.

Pijnlijke kwaal

Als een paard droesbacteriën binnen krijgt, dringen deze door het slijmvlies van neus- en keelholte richting de lymfeknopen. Na besmetting duurt het gemiddeld 3 tot 14 dagen tot het paard ziek wordt. Meestal zijn de eerste verschijnselen (hoge) koorts en algemeen ziek zijn. Vervolgens ziet men vaak – maar niet altijd – een pussige neusuitvloeiing en zwelling van de lymfeknopen rond de keel en tussen de kaaktakken. Hier vormen zich vervolgens abscessen, die gaan rijpen en na enige tijd doorbreken. Maar voordat dit laatste het geval is, kan een paard door de druk van de abscessen op de luchtwegen soms gaan hoesten of moeilijker ademen. Daarnaast kan een paard vanwege de problemen in het keelgebied zijn hals bijna niet meer buigen en blijft, in een voor droes stereotype houding, met gestrekte hals staan.

Droes is een pijnlijke kwaal. Het is belangrijk dat het zieke paard voldoende voedsel en vocht binnenkrijgt. Meestal neemt de eetlust af of verdwijnt helemaal. Dit komt deels door de koorts, maar ook omdat het doorslikken van het voer wordt bemoeilijkt door de keelpijn en later door de vorming van abscessen in die lymfeknopen. Vast voedsel wordt vaak vanwege de pijnlijke keel slecht opgenomen, slobber is daarvoor een uitkomst. Ook mals gras is makkelijk opneembaar.

Levensreddend

De behandeling van droes betreft vooral ondersteunende therapie. Zowel bij mensen als bij dieren worden regelmatig verschillende antibiotica ingezet om infecties te bestrijden, in het geval van droes kleven hier ook nadelen aan. Wanneer het toedienen van een antibioticum gebeurt in een heel vroeg stadium, het paard heeft koorts en de verdenking droes bestaat, dan kan het antibioticum de infectie bestrijden. Er mag dan nog geen sprake zijn van zichtbare of voelbare lymfeklierzwellings(en). Als de abcesvorming eenmaal in gang is gezet, dan wordt deze onderdrukt door het antibioticum, waarna de infectie na het stoppen van de medicijnen alsnog in alle hevigheid doorzet. Het antibioticum vertraagt in dat geval de rijping van de abscessen en dat is juist niet de bedoeling. Het toedienen van een pijnstiller, die tegelijk-

tijd ontstekingsremmend werkt, zorgt ervoor dat de koorts afneemt en het paard zich beter voelt en daardoor beter blijft eten en drinken. Wanneer de abscessen in de keelholte door hun grootte de ademhaling bemoeilijken, dan kan een dierenarts besluiten deze abscessen te openen als ze voldoende rijp zijn of om een buis

Vaak ontstaat bij droes een zwelling van de lymfeknopen rond de keel en tussen de kaaktakken.

VACCINEREN IS ZINVOL

Volwassen paarden zijn vanwege hun leeftijd meestal al vaker in aanraking gekomen met droes en hebben hierdoor meestal, maar niet altijd, weerstand kunnen opbouwen. Jonge dieren, maar ook oudere dieren waarbij de weerstand al weer aan het afnemen is of diegenen die geen volledige weerstand hebben opgebouwd zijn dan ook vaak vatbaarder voor droes en vertonen heftigere symptomen wanneer ze droes krijgen. Tegenwoordig kun je paarden ook laten vaccineren tegen droes. Er is een levend, gevriesdroogd vaccin geregistreerd. Dit vaccin kan worden toegediend vanaf een leeftijd van vier maanden. Het ent-schema bestaat uit een basisvaccinatie met een tussentijd van vier weken, daarna een herhalingsvaccinatie om de drie tot zes maanden. Het wordt aanbevolen om alle paarden in een stal te vaccineren. Als er op een stal gevaccineerd wordt voor droes, betekent dat niet dat er geen droes meer kan voorkomen. Echter de verschijnselen zullen aanzienlijk milder zijn.

TO DO-LIST BIJ DROES

- Diagnose laten stellen door dierenarts
- Zieke paard(en) direct afzonderen van overige paarden
- Temperaturen van het besmette paard, maar ook van stalgenoten
- In de gaten houden of het zieke paard voldoende vocht en voedsel opneemt
- Desinfectie van de leefomgeving van het zieke paard
- Mens en materiaal dat in aanraking komt met het besmette paard ontsmetten
- Geen toegang op het bedrijf verlenen aan andere paarden of mensen
- Openheid van zaken geven naar de omgeving toe

(tracheotubus) halverwege de hals in de luchtpijp te plaatsen voor een vrije ademhaling. Dit kan in zo'n geval levensreddend zijn. Bij het doorbreken van de abscessen, knapt het paard meestal zienderogen op. De abscessen in de lymfeknopen tussen de kaaktakken breken altijd naar buiten toe door. De abscessen in de lymfeknopen achter de keel kunnen naar buiten, maar ook naar binnen toe uitbreken in de keel of in de luchtzakken. Als de lymfeknopen zijn opengebrosen, kan de pus op een makkelijke manier het lichaam verlaten. De opengebrosen lymfeknopen moeten dagelijks worden schoon gemaakt en eventueel worden gespoeld. Een paard met droes kan tot vier tot zes weken na herstel andere paarden besmetten, waarbij

vooral de pus en de pussige neusuitvloeiing de grootste bron van besmetting vormen. De bacterie overleeft in principe niet lang in de omgeving, hoewel dit in een vochtige omgeving wel langer kan zijn. Het is aan te raden om paddocks en weilanden die met droes zijn besmet minstens vier weken niet te gebruiken.

Goed verstoep

Heeft een paard eenmaal droes gehad, dan krijgt hij het minder snel een tweede keer. Ongeveer 70 procent van de paarden ontwikkelt een goede immuniteit na een doorgemaakte droesinfectie. Maar dat betekent dus ook dat een deel van de paarden in meer of mindere mate gevoelig blijft voor droes en dit na enige tijd toch weer opnieuw kunnen krijgen. Juist bij deze paarden kan de infectie, vaker dan dat we vroeger in de gaten hadden, onopvallender verlopen met bijvoorbeeld alleen terugkerende koorts en wat neusuitvloeiing. Dit is extra verraderlijk, omdat op deze manier een infectie op een bedrijf langdurig voor onrust en kosten kan zorgen, voordat men door heeft wat er aan de hand is. Juist bij deze symptomen kan door een snelle diagnose van de dierenarts middels een neusswab veel gedoe worden voorkomen. Na het doormaken van een droesinfectie blijft

Bij het doorbreken van de abscessen, knapt het paard meestal zienderogen op. De abscessen in de lymfeknopen tussen de kaaktakken breken altijd naar buiten toe door.

ASTRID BOS

DROESVRIJ.NL

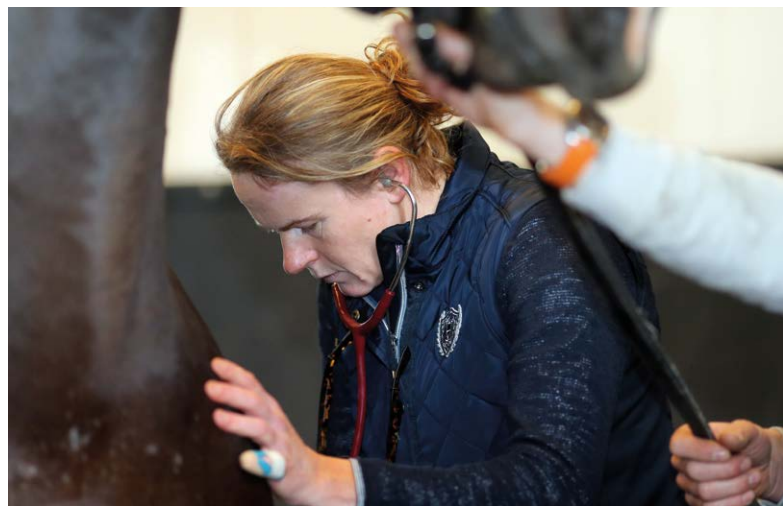
Om het aantal gevallen van uitbraken op paardenbedrijven terug te dringen en daarmee ook de (financiële) schade te verminderen, zijn dus goede voorzorgsmaatregelen nodig. De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) heeft recent een abonnement Droes-certificering ontwikkeld. Hierbij worden onderzoek, maatregelen en adviezen beschreven om droes op een bedrijf te bestrijden. Een bedrijf krijgt na het opvolgen van de spelregels van dit abonnement het certificaat Droes-vrij of Droes-onverdacht. Op de website, die hiervoor speciaal is gemaakt, www.droesvrij.nl, staat algemene informatie over droes en specifieke toelichting op dit programma.

ongeveer tien procent drager van de droesbacterie. Dit is aan de buitenkant niet te zien, maar zo'n paard is wel besmettelijk. Het betreffende paard heeft namelijk nauwelijks of geen verschijnselen van droes meer en lijkt geheel te zijn genezen, maar draagt de bacterie nog bij zich en kan zodoende andere paarden alsnog besmetten. De bacteriën verstoppen zich in dit geval in de luchtzakken, deze verwijdingen in de zogenoemde buis van Eustachius komen alleen bij paarden voor. Als er op een bedrijf meermalen droes uitbreekt, is de kans groot dat er een of meerdere dragers aanwezig zijn en is het verstandig deze dragers op te sporen. Dit kan door middel van het aantonen van de droesbacterie in neusspoelingen of luchtzakspoelingen. Daarnaast is er vrij recent ook een test beschikbaar gekomen in Nederland die antistoffen tegen droes kan aantonen in het bloedserum. Voor veel bedrijven is dit praktischer, omdat er dan eerst door middel van een simpele bloedafname bepaald kan worden welke dieren nader onderzocht moeten worden. Als er een of meerdere dragers zijn gevonden, moeten deze vervolgens gericht worden behandeld. De behandeling bestaat uit een kuur met penicilline en het spoelen van de luchtzakken. In enkele gevallen kunnen zich steenachtige concrementen hebben gevormd in de luchtzakken. Deze concrementen moeten dan endoscopisch of chirurgisch worden verwijderd.

Niet altijd een 'happy end'

In de meeste gevallen geneest een droes-patient helemaal. Zelfs de doorgebroken lymfeknopen, die er uit zien als echte kraters, slinken en verdwijnen helemaal zonder

noemenswaardige littekens na te laten. In een enkel geval treden door de droes complicaties op. Verslagen droes is hier een van. Hierbij gaat de droesbacterie door het lichaam zwerven en veroorzaakt in de rest van het lichaam nieuwe infecties. Deze vorm is in veel gevallen een vervolg op de gewone droes, al is die infectie soms onopgemerkt voorbij gegaan. Als ondanks het doorbreken van de droesbulten de koorts blijft en het paard niet lijkt op te knappen, dan kan dat een indicatie zijn voor verslagen droes. Bij deze vorm van droes ontstaan er abscessen in de lymfeknopen door het gehele paardenlichaam. Wanneer deze abscessen opengaan kunnen ze heftige ontstekingsreacties veroorzaken. Het percentage paarden wat doodgaat aan deze variant van droes ligt erg hoog. Ook kan het paard door zijn slikproblemen pus in de luchtwegen krijgen en hierdoor een longontsteking ontwikkelen. Een andere, zeldzame, ernstige complicatie bij droes is morbus maculosis. Hierbij zwellen enige weken na de droesinfectie het hoofd en de benen van het paard op en krijgt het paard koorts en puntbloedingen in de slijmvliezen. Bij deze overgevoelighedsreactie is snel adequate hulp van een dierenarts geboden. ●

ASTRID BOS

Studeerde in 1997 af als dierenarts op de Universiteit in Utrecht. Hierna legde zij middels een internship op Dierenkliniek Emmeloord zich verder toe op de paardengeneeskunde. Vanuit de contacten van Dierenkliniek Emmeloord met diverse Europese paardenklinieken kon zij internationaal de nodige ervaring opdoen. Waarna zij in 1999 terugkeerde bij Dierenkliniek Emmeloord. Inmiddels heeft ze nog meerdere specialisaties en opleidingen gevolgd en is als dierenarts zowel bevoegd als breed georiënteerd.